

MOWA

JASNIE OSWIECONEGO XIĄŻĘCIA JMCI

LUBOMIRSKIEGO

Marszałka W. Kor: na Sessyi Seymowey Dnia 19go Pazdziernika 1774

MIANA

Dotąd Krolu Nayiaśnieyszy przemocą sprzymierzonych potencyi ucisniony Obywatel, bez sił narodowych, bez wsparcia y pomocy Krolewstwu temu sprzyiaznych, wyciskiem zagranicznego Zołnierza, co moc kazała, w głębokim milczeniu przyiąć, był zniewolony. Tey ci to przemocy dzieło; nieczynność negocyacyi, ale wyrok nakazow przynieśliśmy przed Tron W. K. Mci. na Seymie w roku przeszłym z Limity przypadaiącym w Opisach zawartych Traktatow z przymierzonemi Nam Potencyami.

A Dziś

1

Dziś Krolu Nayiaśnieyſzy gdy do czynności wewnętrznych Kraiu tego, cokolwiek ieſt nam dozwoloney wolności przymawiać ſię, gdy natężona przemoc folguie, y dozwala pełnić obowiązki dobrego Obywatela, ieſt powinnością każdego przed Tronem W. K. MCi w przytomności zgromadzonych Stanow, przełożyć uciſki, y ſzkodliwości całego Krolewſtwa.

W przeciągu pułtora rocznego czaſu wymierzonego Nam do uſtaw Kray uſzczęśliwiaiących, cożeśmy zrobili Krolu Nayiaśnieyſzy ku pomyślności tego Krolewſtwa? Co za owoc prac naſzych do Tronu W. K. Mci znoſiemy? Dobroć Twoia Nayiaśnieyſzy Krolu, y Stanow zgromadzonych Rptey, nie wyciska po nas ſciſlego z czynności naſzych ſprawunku, a właściwe Nas przeświadczenie zawſtydzaiąc, ſzukać każe w zwłoce czaſu, ukrycia naſzego przeſtępſtwa, y dla tegoć to o dalſzą Limitę dopraſzamy ſię.

Zniewolone konceſſye naycelnieyſzych Prowincyi Krolewſtwa tego, ſprzymierzonym Potencyom, przynieść miały ſzczęśliwość reſzty tego Krolewſtwa.

Interes Religii co do Dyſſydentow; ſtypulacye y warunki dla Narodu, ktore być miały pod nazwi-

ſkiem

ſkiem articułorum ſeparatorum, Traktaty Comerciorum, wſzyſtko to w głębokiey u nas pozoſtało zagrzebione niepamięci, że nic w tym uſtanowionego okazać niemożemy.

Zatrudniamy ſię formą nowego rządu, cały rząd Krolewſtwa przeiſtaczaiąc, uymuiemy naycelnieyſze prerogatywy Tronu Krolewſkiego, wzruſzamy kardynalne Prawa ſwobod Narodowych osłabiamy wſzelkie Juryzdykcye y Magiſtratury, a wyſtawiamy nową *Conſilii permanentis* ktore w ſiebie wlać uſiłuie moc y ſamowładność wſzyſtkiego.

Niech zaświadczą Akta Grodu Warſzawſkiego iak choynie udzielamy ſprawiedliwość, pod ozdobnym nazwiſkiem *Kommiſſye do przyśpieſzenia ſprawiedliwości*, a ztąd iakie między Obywatelami wſkrzeſiliśmy niechęci, nienawiści; y kollizye.

Wiekami zaſiedziali Obywatele w Fortunach ſwoich, w ſwoich ſiedliſkach ſą wzruſzeni, inni kilkunaſto Dekretami niezaſkarżonemi zadzierżeni y zadziedziczeni, w ſwych Poſſeſſyach ſą poruſzeni, y w ſamych nawet opiſach, w prawach ſwych upadaią.

Wſkrzeſzona Namieſtnicża władza W. K. MCi. odżywieniem Trybunałow, lecz martwe ich ſą czy-

ny , gdy wyznaczenie tyle Kommiſſyow, przez licznoś ſwoią y konnexye do ſiebie maiące, wyciągnęły z pod tego Sądu ſprawy właściwie onemu z prawa przynależące.

Maiątki ſpadłe na *Rzpltą poſt ſuppreſſam Societatem Jesu* tak nieruchome iako w ſrebrach y pieniądzach iak ſą rozrządzone, iakie ztąd były zyſki, iakie ſą y pozoſtaną dla Rzptey, czas to doſkonale odkryie, wprzod iednak Rzpta z rządow naſzych wiedzieć będzie, iż ſię z tak liczną fortuną rozſtała, niżeli ſię iey doſtała.

Są wielokrotne inne czynności ktore W. K. MCi y Stanom zgromadzonym, iak tayne być niemogą, tak tu do rozważenia y potwierdzenia podane być powinny. Wpatrzy ſię Rzpta w czyny naſze, a uzna ieżeli dopełniamy włożone na nas obowiązki.

Zachodzą ieſzcze nieodbite czynności dla nas Nayiaśnieyſzy Krolu to ieſt, obmyślenie nie uchronnie potrzebnych dochodow Rzptey. Zaſtraſzony iuż ieſt umyſł Obywatelſki na Subdelegacyach podatkowych iż koniecznie potrzeba podatkow wynoſzących na 33 Milionow.

Doſkonałość Twoia Nayiaśnieyſzy Krolu ziednoczo-

czona z miłością Narodu, uzna niespofobność takowego podatku ktoryby znifzczył Kray cały.

Niech sobie wspomni każdy iakie były dochody przed czasem oderwania nayobfitszych Prowincyi tego Krolewstwa? niech sobie wspomni każdy, iak mocno wzruszony Narod pozostał podwyższeniem do 23. tylko milionow Podatkow w roku 1767. gdy ieszcze w całości Kray cały pozostawał? Coż dopiero dziś Narod mowić będzie, gdy z pomnieyszeniem Kraiu powiększone widzieć będzie na siebie nakłady do 33. Milionow. A czyliż to iest myślą y wolą pozostałych Braci po Woiewodztwach? a czyliż w tym bez wyraźnych Instrukcyi Woiewodztw postempować możemy, a ieszcze bez przytomności kilka Woiewodztw Posłow swych niemaiących.

Wielkość podatku stanowiona być powinna do proporcyi dochodow massy roczney intraty całego Krolewstwa, niełudząc się idealną reprezentacyą wnisć należy w poznanie istotne onych, zastanowmy się nad utratą naybogatszych y nayludnieyszych Prowincyi, uznamy że wszystkie wyloty handlu naszego zagranicznego, od woli zagraniczney są dependuiące wewnętrzny handel uciśniony przez odpadłe Miasta Kraiowe, handel naywiększy prowadzące; odpadła sol z Zup W. K. MCi y Dobr Ziemskich, ku życiu

ludz-

ludzkiemu potrzebna, ta z gotowizny wyniſzczać Kray będzie, a czyliż tak wielkie podatki dziś ſtanowić możemy.

Trzeba dochodow dla powagi, y doſtoieńſtwa Tronu W. K. Mci; trzeba dla Woyſka, trzeba na Cywilne expenſa beśpieczeńſtwo dochodow W. K. MCi być nie może bez należytości pewney dla Woyſka, Woyſko zawiedzione będzie, gdy Stan Cywilny płatny nie będzie.

Nic łatwieyſzego iak rzec tylko iż chce Rzplta mieć 33. Milionow podatkow; co za tym naſtępować będzie ? Uciſk ludu mizernego, w nieſpoſobności wypłacenia podatkow, exekucyą Woyſkową niſzczony być muſi, exekucya każdemu podwoi nałożony ciężar; a z takiego uciſku każdy uchodzić będzie zniewolonym, pozoſtaną puſte Wſie, widoczna depopulacya, ktora niſzcząc Kray cały, do oſtatniey rospaczy przywiedzie każdego; a widoczny zawod w zamierzonych dochodach W. K. MCi uczyni, Woyſko w ſwey płacy zawiedzie, Stan Cywilny bez płacy pozoſtawi.

Niech będą Nayiaśnieyſzy Krolu powiękſzone podatki nie podług arbitralnego życzenia naſzego, ale do proporcyi znieść ſię mogących ciężarow przez

Kray

Kray zubożały. Wprzod potrzeba poznać możność wypłacenia, niżeli płace wyznaczać. Będzie na ten czas dostarczało potrzebom Tronu W. K. Mci. Niech expens na Woysko idzie w proporcyi podatkom znieść się teraz mogącym; niech dawne expensa Stanu Cywilnego dla potrzeb ważnieyszych pomnieyszone zostaną, niech nowe stanowić się maiące pensye, lub do nowych Magistratur przyłączone, do pomyślnieyszych czasow odłożone będą, a tak Krolu Nayiaśnieyszy bez wielkiego ucisku wiernego Ludu znaydziesz W. K. Mość w częściach niewielkich, powiększenie dochodow Krolewstwa tego, na wydatki nieodbicie potrzebne.

Te wyrazy moie z obowiązku zaprzysiężonego quid quid nocivi scivero u Tronu W. K. MCi złożywszy, sam się dopraszam o Limitę, lecz nie do czasu tak oddalonego, iak w Proiekcie czytanym iest wyrażono, y z tym warunkiem: aby w Proiekcie dołożonym było, żebyśmy w żadne partykularne Civium interesa niewchodzili, ale iedynie dokończali to, co iest zaczętym dla kraiu całego potrzebnym to iest: Interes Religii respektem Dyssydentow: Articuli separati & comerciorom oraz ustawa podatkow nieodbicie tylko potrzebnych z poleceniem zupełney oszczędności,

Te

Tę Limitę dla tego nie sądziłbym potrzebą w daleki puszczać przeciąg, abyś W. K. Mć. iako Oyciec Oyczyzny tym łatwiey w czynności nasze wpatrywał się iezeli dopełniamy wolą y wyroki W. K. Mci y Stanow zgromadzonych.

A kiedy nieodbicie do układu podatkow zabierać się będziemy, gdy ten ciężar na kray pozostały wyznaczać mamy, niech ten Kray ma zassonę w protekcyi Pańskiey, W. K. MCi od wszelkich innych ucisków, aby tym ochotszy tym zdolnieyszy być mogł znosić ciężar podatkowania: niech powagą Twoią Nayiaśnieyszy Krolu uskutkowany będzie punkt świeżo zawartego Traktatu, aby od Woyska zagranicznego Kray cały zupełnie był uwolniony.

DE LA
BIBLIOTHEQUE
DE MR LE PR
ALEXANDRE
LUBOMIRSKI